

PLATFORMA "ARTZE FUR DAS LEBEN" protiv AUSTRIJE

Presuda od 21. juna 1988. godine

NEZVANIČNI SAŽETAK I HISTORIJAT PREDMETA

A. Osnovne činjenice

Platforma "Artze fur das Leben" ("Ljekari za život"), udruženje ljekara protivnika legalizacije pobačaja, je u decembru 1980. godine odlučilo da održi demonstracije u Stadl-Paura. Pošto su, u smislu Zakona o okupljanju, bili obaviješteni, nadležni organi vlasti su rasporedili policijske snage duž odabranog pravca.

Organizatori su se bojali protiv-demonstracija pobornika pobačaja i zbog toga su, neposredno pred početak marša, odlučili da promijene planirani pravac kretanja. Policijske vlasti nisu prigovorile i nisu odbile da pruže zaštitu. Međutim, demonstracije su ipak bile prekinute zbog protiv-demonstranata koji su vikali i bacali jaja i busenje trave na učesnike. Policija je reagovala samo da bi razdvojila suprotstavljene grupe i to kad je napetost porasla do te mjere da je moglo da dođe do fizičkog nasilja.

Udruženje, podnosilac žalbe, uložilo je žalbu Ustavnom sudu, ističući da je propust vlasti da intervenišu doveo do kršenja sloboda okupljanja i vjeroispovijesti, koje su garantovane Ustavom Austrije. Odlukom od 1. marta 1982. godine žalba je proglašena neprihvatljivom zbog toga što nije bila usmjerene ni protiv "odluke" niti protiv akata direktne administrativne prinude u smislu člana 144. Ustava. Slično tome, disciplinska žalba koju je podnijelo udruženje - podnosilac žalbe - protiv policijskih službenika, nije dovela do disciplinskih mjera koje bi protiv njih trebalo poduzeti. Javni tužilac je nešto kasnije obustavio krivični postupak koji je po službenoj dužnosti bio pokrenut protiv protiv-demonstranata.

Na trgu kod katedrale u Salzburgu, Platforma je 1. maja 1982. godine održala druge demonstracije. I one su bile prekinute od strane protiv-demonstranata, koje je policija razdvojila tek na samome kraju. Zbog ovog incidenta nije vođen nikakav postupak.

B. Postupak pred Komisijom za ljudska prava

Dana 17. oktobra 1984. godine Komisija je prihvatila predstavku udruženja zasnovanu na članu 13. Konvencije, ali je odbacila ostale žalbene navode.

U svom izvještaju od 12. marta 1987. godine Komisija je izrazila jednoglasno mišljenje o postojanju povrede člana 13. Komisija je predmet uputila Sudu 14. maja 1987. godine.

IZVOD IZ PRESUDE

PRAVO

24. Udruženje podnosilac predstavke je tvrdilo da u pogledu njegove žalbe po članu 11 u Austriji nije bilo dostupnog efektivnog sredstva; pozvalo sa na član 13, koji glasi:

"Svako čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena, ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinila lica u vršenju svoje službene dužnosti."

25. Glavni argument Vlade je bio taj da se član 13 primjenjuje samo u slučajevima kada je prekršen suštinska odredba Konvencije. U prilog ovome je navela francuski tekst koji sadrži riječi "*ont été violes*", koje su po njenom mišljenju jasnije nego odgovarajući engleski izraz ("are violated").

Sud nije prihvatio ovo izjašnjenje. Po njegovoj pravnoj praksi, član 13 osigurava efektivne pravne lijekove pred domaćim "vlastima" svakome ko osnovano tvrdi da je bio žrtva kršenja njegovih prava i sloboda zaštićenih Konvencijom; svako drugo tumačenje bi ga moglo učiniti beznačajnim (v. kao najmjerodavniju, presudu u predmetu Boyle i Rice, od 27. aprila 1988, serija A br. 131, str. 23, st. 52).

26. Iako je žalbe u okviru člana 11 proglasila neprihvatljivim zbog neosnovanosti, Komisija je smatrala da su ove žalbe razmotrive unutar člana 13. Vlada je smatrala kontradiktornim da su isti žalbeni navodi neosnovani unutar osnovne odredbe, a ipak razmotrivi po članu 13.

27. Sud ne prihvata da pruži apstraktnu definiciju pojma "razmotriv"¹. Da bi se utvrdilo da li je član 13 primjenjiv u ovom predmetu, dovoljno je odrediti, u smislu činjenica predmeta i prirode pravnog pitanja ili otvorenih pitanja, da li se žalba da zahtjevi člana 11. nisu bili ispunjeni mogla razmatrati iako je Komisija utvrdila da je ista neosnovana. Odluka o prihvatljivosti bi mogla biti koristan pokazatelj Sudu u pogledu razmotrivosti odnosno žalbe. (v. Boyle i Rice, prethodno citiranu presudu, serija A br. 131, str. 23-24, st. 54-55).

28. Pred Komisijom se Platforma žalila da su vlasti Austrije zanemarile pravo značenje slobode okupljanja propuštajući da poduzmu praktične korake kako bi se osiguralo da demonstracije prođu bez problema.

¹ vidi bliže objašnjenje u presudi Powel i Rayner protiv Ujedinjenog Kraljevstva, član 13.

29. Prema podnesku Vlade, član 11. ne stvara bilo kakvu pozitivnu obavezu zaštite demonstracija. Sloboda mirnog okupljanja – propisana članom 12. austrijskog Osnovnog zakona iz 1867 - uglavnom je kreirana da zaštiti pojedinca od direktnog miješanja države. Za razliku od nekih drugih odredaba Konvencije i Ustava Austrije, član 11. se ne primjenjuje na odnose između pojedinaca. U svakom slučaju, diskreciono pravo države je da odredi koja će sredstva primijeniti u datoj situaciji.

30. U svojoj odluci o prihvatljivosti od 17. oktobra 1985. godine, Komisija se nadugačko bavila pitanjem da li se podrazumijeva da član 11. traži od države da zaštiti demonstracije od onih koji žele da se miješaju ili da ih prekinu. Odgovor na ovo pitanje je bio potvrđan.

31. Sud ne mora da razvija opštu teoriju o pozitivnim obavezama koje mogu da proizlaze iz Konvencije, ali prije odlučivanja o opravdanosti tvrdnji udruženja - podnosioca predstavke, mora dati tumačenje člana 11.

32. Demonstracije mogu uznemiriti ili uvrijediti lica suprotstavljena idejama ili kritikama koje se demonstracijama žele promovisati. Međutim, učesnici treba da budu sposobni da provedu demonstracije bez straha da će biti žrtve fizičkog nasilja njihovih protivnika; takav strah može dovesti do odvrćanja udruženja ili drugih grupa koje podržavaju opće ideje ili interese od otvorenog izražavanja njihovih mišljenja o veoma spornim pitanjima koja se odnose na zajednicu. Pravo na protiv-demonstracije u demokratiji ne može voditi sprječavanju ostvarivanja prava na demonstracije.

Izvorno, efekti uživanja prava na slobodu mirnog okupljanja ne mogu biti striktno ograničeni na obavezu Države da se suzdrži od bilo kakvog miješanja; potpuno negativno shvatanje ne bi bilo saglasno predmetu i svrsi člana 11. Kao i član 8, tako i član 11 ponekad zahtijeva, ako je to potrebno, preduzimanje pozitivnih mjera, čak i u oblasti odnosa među pojedincima (v. *mutatis mutandis*, X i Y. protiv Holandije, presuda od 26. marta 1985, serija A br. 91, str. 11, st.23).

33. Izražavajući svoje slaganje sa Vladom i Komisijom, Sud nalazi da se austrijski zakon odnosi na zaštitu demonstracija takvom pozitivnom radnjom. Na primjer, članovi 284 i 285. Krivičnog zakonika, koji određuju da je krivično djelo ako neko razbije, spriječi ili prekine sastanak koji nije bio zabranjen, a odjelci 6, 13 i 14 (2) Zakona o okupljanju ("Assembly Act"), kojima se daje ovlaštenje vlastima da u određenim slučajevima skup zabrane, okončaju ili razbiju silom, također se primjenjuje i na protiv-demonstrante (v. stavove 54. i 40. izvještaja Komisije).

34. Premda je dužnost država ugovornica da preduzmu opravdane i odgovarajuće mjere kako bi omogućile da zakonite demonstracije prođu mirno, one ne mogu dati potpunu garanciju i imaju široku slobodu da izaberu sredstva koja će koristiti. (vidi, *mutatis mutandis*, Abdulaziz, Cabales i Balkandali, presuda od 28. maja 1985, serija A br. 94, str. 33-34, st. 67 i Rees presudu od 17. oktobra 1986, serija A br. 106, str. 14-15,

st. 35-37). Obaveza koje su strane preuzele u ovoj oblasti po članu 11. Konvencije je obaveza preduzimanja mjera, a ne postizanje rezultata.

35. Prema podnesku udruženja - podnosioca predstavke, policija je na svakoj od dvaju demonstracija bila potpuno pasivna. Vlada i Komisija se nisu složile; po njihovom mišljenju, trenutna intervencija nije bila opravdana pošto nije bilo ozbiljnih napada, a nesumnjivo bi dovela i do fizičkog nasilja.

36. Sud ne mora da ocjenjuje ekspeditivnost taktike koju je primijenila policija u ovim događanjima, nego samo da utvrdi da li postoji razmotriva tvrdnja da su nadležne vlasti propustile da preduzmu odgovarajuće mjere.

37. U vezi s incidentima u Stadl-Paura od 28. decembra 1980. godine (vidi gore stavove 9-13), prije svega, mora se zapaziti da su dvoje demonstracije, planirane od strane pobornika abortusa, koje je trebalo održati na istom mjestu i u isto vrijeme kao i demonstracije Platforme (o čemu je 30. novembra data obavijest), bile zabranjene. Štaviše, veliki broj uniformisanih i neuniformisanih policajaca je bio raspoređen uz prvobitno planirani pravac kretanja, a predstavnici policije nisu odbili pružiti zaštitu udruženju podnosioca predstavke, čak i nakon odluke o promjeni pravca, uprkos prigovorima.

38. Za demonstracije iz 1982. u Salzburgu (vidi gore stav 19) organizatori su izabrali 1. maj, dan tradicionalnog marša socijalista, koji je trebalo otkazati na trgu kod katedrale, jer je udruženje - podnosilac predstavke ranije najavilo demonstracije. Nadalje, na mjesto događanja je bilo upućeno stotinu policajaca kako bi razdvojili učesnike od njihovih protivnika i kako bi spriječili direktne sukobe; trg su očistili kako bi spriječili bilo kakvo ometanje obavljanja vjerskog obreda.

39. Iz ovoga jasno proizlazi da vlasti Austrije nisu propustile da preduzmu opravdane i odgovarajuće mjere.

Usljed toga, tvrdnja da je došlo do povrede člana 11 nije razmotriva i član 13, stoga, nije primjenjiv.

IZ OVIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

Odlučuje da u ovom predmetu nije povrijeđen član 13.

Sačinjeno na engleskom i francuskom jeziku i objavljeno na javnoj raspravi u Zgradi ljudskih prava, Strazburgu, dana 21. juna 1988. godine.

Rolv RYSSDAL
Predsjednik

Marc-André EISSEN
Registrar

KLJUČNE RIJEČI:

Efikasan pravni lijek/
Sloboda okupljanja/